

IIBRIS

Coperta:
Silvia Olteanu

We know
books

DTP și concept grafic:
Radu Nan

Corectori:
Cristiana Ciarec,
Marian Busuioc / www.corectura.ro

Copyright © 2023 Publishing Solutions
Foto copertă: © Muzeul Național de Istorie a României

Ediție îngrijită de Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion

Casa Presei Libere, Corp A3-A4, Etaj 1
Tel.: 021.336.36.33
E-mail: office@publisol.ro
Găsiți cărțile noastre pe www.publisol.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CAROL II, Rege al României

Între pasiune și datorie : însemnări zilnice / Carol al II-lea ; ed. îngrijită
de Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion. - București : Publisol, 2022-
6 vol.

ISBN 978-606-098-063-6

Vol. 3 : 1941-1942. - 2023. - Conține bibliografie. - Index. -

ISBN 978-606-098-075-9

I. Ciucă, Marcel Dumitru (ed.)

II. Ion, Narcis Dorin (ed.)

821.135.1
94

Tipărit la ARTPRINT
www.artprint.ro

Carol al II-lea

ÎNTRE DATORIE ȘI PASIUNE

Însemnări zilnice

VOLUMUL III

1941-1942

Ediție îngrijită de
Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion

LEBRIS

We know
books

Cuprins

Cuvânt introductiv | **7**

Notă asupra ediției | **15**

1941 | **17**

1942 | **292**

Note | **504**

Bibliografie | **547**

Indice - nume de persoane | **549**

bibliografia de mai jos; lucrările speciale citate numai o singură dată nu le-am mai cuprins în lista bibliografică de la finele volumului.

Ilustrațiile acestui volum provin din fototeca Muzeului Național de Istorie a României (adresăm mulțumiri domnului dr. Ernest Oberlander-Târnoveanu, director general, și domnului dr. Cornel-Constantin Ilie, director adjunct, pentru amabilitatea de a reproduce aceste imagini) și din colecția domnului arhitect Mădălin Ghigeanu, căruia îi exprimăm și aici recunoștința noastră. Fotografia de pe coperta volumului a fost realizată în Mexic, în 1941, și provine din fototeca Muzeului Național de Istorie a României.

Narcis Dorin Ion

1 martie 2023

1941

<c.77, p. 148> Miercuri, 1 ianuarie

Vremea s-a încălzit, dar plouă și bate un vânt tare, la noi s-a zice că însemnează belșug, așa să deee Domnul! Anul Nou, cu toate mizeri<i>le, roata lumii nu se oprește: ce va da acest an care începe?

Pentru mine, cu totul (*sic*) că trebuie să rămân cât mai liniștit, trebuie să începă lupta cea mare pentru Copilul meu și pentru Țara mea. Nori groși se adună la zare. Ungaria a mobilizat – va trebui să ne apărăm, cum o vom putea face cu Țara așa de dezorganizată. Ochii tuturor să se îndrepte către USA, de acolo pot veni toate nădejdiile, cu toată vorbăria stearpă asupra democrației. Sunt convins că și Franța, răspunzând apelului eroic al lui de Gaulle, va fi alături de noi toți când va suna trâmbița victoriei. În acel moment trebuie să fiu și eu prezent și activ. Tronul Țării să rămâie lui Mihăiță, dar sunt încă destul de tânăr să pot lua parte activă la opera de răzbunare împotriva acelor cari au voit moartea lumii. Așa să deee Dumnezeu!

Știri pentru mine n-au putut veni, tot trebuie să <c. 77, p. 149> mai aștept fiind sărbătoare, aud <pe> acei din Lisboa foarte optimiști, în tot cazul, sub oareșicare aparențe de calm, starea mea nervoasă este întinsă la extrem. Am primit o felicitare de la Hulusit Foat Tugay, ministrul Turciei, și de la un român din Portugalia – mi-au făcut plăcere. Probabil că au mai fost altele, dar s-au oprit.

Joi, 2 ianuarie

Zi, ca toate cele din aceste aproape 4 luni, enervantă de așteptare. Și mai enervantă, poate, căci n-am putut avea vreo legătură cu Lisboa. Au fost așa furtuni, încât firele dimprejurul

Madridului au fost rupte și, cum legătura se face pe acolo, orice putință de comunicare a fost tăiată. Și mai mult ca oricând voiam azi să păstrăm legătura, căci sunt știri pe care le așteptăm, este răspunsul lui Weddell, care-i atât de important față de atitudinea atât de urâtă a lui Serrano Suñer. Totuși în noi este un sentiment de optimism (*sic*), nu se poate ca în curând <c. 78, p. 150> să nu se rezolve cu bine.

Vremea aci, ca în toată Spania, a fost oribilă în aceste zile de schimbare de an. Aci, în Sevilla, termometrul a scăzut până la minus 2°, ceea ce nu s-a întâmplat de 46 de ani. De altfel, în toată Europa a fost o vreme îndrăcită, zăpadă mare și înghețuri extreme.

Bombardamentele reciproce continuă cu violență. RAF s-a deșteptat și el și a presărat cu (*sic*) Bremen, provocând mari stricăciuni, chiar și nemții o recunosc. Lucru care m-a amuzat. Radio francez anunță că mă voi duce la Lisabona și că sunt ocupat cu scrierea memoriilor mele, am cerut însă editorului meu să aibe oareșicare răbdare, căci „souvent sa plume hésite”^{**} – a fost spus pe un ton simpatic. Adevărul este că de când eram la Sitges am primit oferte din partea unor editori din USA care doreau să-mi cumpere memoriile, lucru la care nu mă gândisem deloc. Azi știrea dată de fără fir mi-a actualizat ideea. Gândindu-mă, cred că mi-ar veni foarte greu să public memorii, cât timp autorul este în <c. 78, p. 151> viață și persoanele despre care vorbește trăiesc. Însă nu m-aș[i] da în lături de a scrie, dacă pot, o serie de amintiri și impresii asupra lucrurilor trăite și văzute. Dacă acești americani n-ar cere lucruri prea afară de senzaționale și indiscrete aș[i] putea face ceva destul de interesant.

Vineri, 3 ianuarie

Abia după-amiază am putut avea legătura cu Lisabona, nu prin calea obișnuită, ci prin Ayamonte. Știri n-au putut să ne

* Inițial scrisese *pentru*, tăiat.

** Adesea pana sa ezită.

deie, căci nici ei n-au putut avea legătura cu Madridul. Spre seară, ne-au dat <știri> și nu par a fi prea bune. Americanul (Weddell) și-a dat răspunsul, anume că nu se pot angaja de a mă opri de a veni în USA, căci acest lucru este supus legii emigrării. De fapt, este răspunsul care trebuie dat, dar în acest caz particular nu-mi poate fi de nici un ajutor, ci dimpotrivă, așa cum a pornit-o Suñer nu poate decât să-mi facă rău. Este, de altfel, complect ridicolă această procedare. <c. 79, p. 152> Garanția aceasta <pe> care o cere de la toți, ca eu să nu părăsesc Portugalia, este față de mine o obrăznicie, căci am declarat că n-am intenția de a o face și că m-am angajat față de Guvernul portughez de a nu avea vreo activitate politică.

Noaptea a fost teribilă, căci biata Duduia a avut o oribilă criză de inimă cu sufocații. Toate aceste chinuri la cari suntem supuși, așezându-se peste o sănătate șubrezită de atâția ani grei pentru ea, sunt peste măsura umană de îndurare. Mi-e, într-adevăr, teamă ca continuând această stare de lucruri, sănătatea ei nu se va putea restabili.

Sâmbătă, 4 ianuarie

Astăzi, în toate chinurile noastre, am avut și bucurii. De dimineață mi-a venit o telegramă pentru Anul Nou de la Paul, iar pe la amiază de la Mihăiță și Sitta. Cea de la Băiat, foarte caldă, deci un semn vădit că gândurile lui <c. 79, p. 153> sunt adesea lângă noi. Se înțelege că și ale noastre se îndreaptă cu atâta drag către el.

Cel puțin, pentru aceste zile este la Sinaia, ceea ce știu că-i place. Spre seară primim din nou știri de la Lisboa și că se fac presiuni asupra lui Weddell ca să-și rectifice declarația spre a-mi veni într-ajutor. După cum crezusem, această notă a USA a încurcat din nou ițele. Suñer profitând de orice ca să tergiverseze și să nu dea răspunsul atât de așteptat.

Am trimes, astă-seară, o lungă telegramă Tartorului, <Suñer>, în care afirm din nou că n-am nicio intenție de a părăsi Portugalia și protestez energic împotriva faptului că el crede mai degrabă

Carol al II-lea | Între datorie și pasiune

toate ineptiile mincinoase răspândite de interesați decât declarați-le mele.

Am avut azi vizita colonelului Santa Maria, care întorcându-se de la Sanlucar, unde a petrecut Crăciunul, a venit cu nevastă-sa să mă vadă. Se înțelege că am vorbit de situația mea, sunt indignați de toate ce mi se fac[e]. Văd că sunt foarte nemulțumiți de starea de lucruri de aci, cum zicea ea, trăiești <c. 80, p. 154> într-o lume de nebuni, încât este mai bine să trăiești fără a te mai gândi la nimica. I-am poftit pentru mâne la prânz.

Duminică, 5 ianuarie

Dimineața începe printr-un gest al lui Suñer: mi-a trimes, în copie, nota, tradusă bineînțeleș în spaniolă, care, după ce încurajează și sfătuiește să mă lase să plec din <ea>, căci am fost un prieten a <l> Spaniei, termină prin cunoscuta declarație. Ce o fi zicând această comunicare, așa fără comentarii, mie nu-mi miroase a bine, cei de la Lisabona sunt însă de o altă părere.

Santa Mana la prânz, am vorbit despre toate și mai ales Duduia i-a pus la punct asupra situației, au promis să lucreze cât pot în cercul lor de acțiune, mai ales pe lângă Maialdi. Altfel, tristeță, și a început să mă cucerească indignarea.

Bardia a căzut, după-masă!, eveniment foarte important.

<c. 80, p. 155> Luni, 6 ianuarie – Boboteaza

Dimineața, de când m-am sculat, m-a apucat o criză de indignare. Cu toate că încerc să mă gândesc cu calm la situația noastră, nu reușesc. Este nemaipomenită încăpățânarea lui Suñer de a nu-mi da drumul. Este ridicol, este un caz unic în istoria modernă, o purtare de acest soi: să fie cineva reținut, fără nicio umbră de drept, într-o țară cu care n-are nicio legătură și punându-l într-o situațiune atât de umilitoare ca <pe> mine. Ultima idee, de a cere altor țări de a garanta neplecarea mea din Portugalia, este în cadrul acestor vexațiuni fără rost și cari demonstrează totala dependență în care a căzut Spania, cum este <ea> complet la cheremul

Axei. Și din partea Axei este un semn de slăbiciune, sunt bătuti în Albania. Bardia este cucerită în condițiuni rușinoase pentru Italia și ea se leagă de mine, ca și cum aș fi eu acela care ar putea provoca, prin prezența mea într-o țară liberă, soarta războiului. Pe de altă <c. 81, p. 156> parte Suñer mă jicnește (*sic*), căci nu ține niciun cont de declarați-le mele și continuă să puie toată greutatea pe svonorile atât de răutăcioase cari se răspândesc asupra intenți-ilor mele viitoare, ca și cum, în izolarea în care mă găsesc, poate cineva să știe ce gândesc și ce aș voi să întreprind; cu atât mai puțin pot ști, cu cât nici eu n-am niciun proiect decât de a scăpa de aci. Spre a reintra în vârtoarea luptei politice n-am niciun gust, dar dacă într-o acțiune a mea ar fi scăparea Țării și a Băiatului meu, voi fi silit, împotriva sentimentelor mele, s-o fac.

Azi-seară am scris o foarte lungă scrisoare Nunțului din Madrid, în care, expunând situația, protestez cu energie împotriva stării ce mi se impune.

Azi-seară, la Radio s-a anunțat oficial că Bardia a fost cucerită de trupele australiene, astăzi știrea s-a complectat cu detalii dezastruoase pentru italieni. S-au făcut peste 30.000 de prizonieri², dintre cari 4 generali și s-a luat o mare cantitate de material de război. Pierderile <c. 81, p. 157> atacatorului au fost de 500 <de> morți și răniți. Este una din capitulările cele mai rușinoase ale istoriei militare, numărul atacatorului a fost inferior apărătorului. Sunt svonuri că 1 ofițer și 7 oameni, ei singuri, au făcut 1.500 de prizonieri. De fapt, italienii s-au predat după câteva zile de luptă. După sfânta bătaie ce au primit-o de la greci în Albania, vine aceasta, care însemnează o groaznică palmă trufiei Axei și o întărire a moralului Aliaților, un strălucit răspuns la bombardarea barbară a Londrei³. Toate speranțele renasc și-mi vine a crede că credința mea din toamna 1939 a fost cea adevărată, că Anglia nu poate să fie învinsă. Pentru situația mea, această victorie atât de importantă pentru poziția britanică în Mediterană este foarte bună și dă mai multă pondere cuvântului lui Sir Samuel Hoare. După știrile ce ni s-au telefonat din Lisboa, englezii s-au pus pe

IRDIS | We know

lucru atât la Madrid, cât și la Washington spre a rezolvi chestiunea. Este un semn foarte bun.

Roosevelt a vorbit, azi, în fața Congresului. <c. 82, p. 158> întărind mult cele spuse zilele trecute. De fapt, ceea ce a spus a fost o declarație de război Germaniei și Italiei, căci a zis că va susține Anglia și <pe> acei ce se luptă împotriva agresorilor până la capăt, trimitându-le pe credit arme, muniții, avioane, tunuri și vase¹.

Seara, așa cum cer bunele obiceiuri strămoșești, am reaprins pomulețul de Crăciun și gândurile noastre au zburat către Țară, către acei cari ne sunt dragi, către acel biet Copil ce trebuie să sufere cumplit neînconjurat decât de dușmani.

Cu temperatură, păstrând toate proporții<i>le, o adevărată zi de Bobotează, frig ... (sic)

Marti, 7 ianuarie

Din nou o zi de așteptare, fără ceva pozitiv, a fost mai cald, dar către seară și toată noaptea a plouat tare de tot. Când am sosit aci, pomii erau înfoiți, acuma frunzele au căzut și vremea e tristă, cum suntem și noi. Un lucru <c. 82, p. 159> totuși e splendid aci, în Sevilla: apusul soarelui, așa un colorit variat n-am văzut nicăieri, nici la noi, amestec nemaipomenit de cenușiu, roz, roș, galben, portocaliu și albastru, dă efectele cele mai fantastice.

Petrecere<a> (sic) zilnică este în toi, pasiunile le facem până ce ni se tocesc degetele. Nici mâncare n-a prea fost astăzi, căci mi se pare că am reintrat într-o perioadă de lipsuri nemaipomenite.

Telefonul de la Lisabona a fost optimist. Anglia a luat chestiunea serios în brațe, lucrează, atât la Madrid, cât și la Washington, ca să îndrepteze starea de lucruri. Probabil mâne ori poimâine, ambasadorul Weddell va vorbi din nou cu Suñer și va pune chestiunea răspunsului american la punct, așa încât să înlăture ultimele obstacole. Ei speră, deci, că acțiunea va putea porni. În tot cazul, așa cum s-a plănuțit, s-a făcut maximul, se vor* găsi pe

* În text: va.

urmă alte mijloace, pe cari, atât cei de la Lisabona, cât și noi le căutăm.

La Radio, știri despre mari nelișiți în Țară <c. 83, p. 160> turburări și sabotaje provocate de ramura comunistă a legionarilor. Ce este, mai ales, interesant de reținut din această știre este că ar exista o ramură comunistă la acești nebuni, restul probabil că este mult exagerat, cum sunt adesea știrile de presă americane. Altă știre, foarte curioasă <e> că s-ar fi ajuns la o înțelegere între Hitler și Stalin prin care, în schimbul trecerii trupelor germane prin România spre Sud, URSS ar putea ocupa și anexa Moldova. Știrea este dată cu un punct de întrebare în presa portugheză. În cazul în care această știre ar fi adevărată. Ernest a propus, și eu am admis, să se trimeată vorbă lui Mihăiță să părăsească Țara protestând și să se retragă în Turcia.

Lumea este dominată de cele două evenimente: cucerirea Bardiei și discursul lui Roosevelt. Ambele au adus multă apă la moară Aliiaților, iar la Axă este o supărare <pe> care încearcă s-o ascunză sub o vorbărie nemaipomenită. Seara a venit știrea că trupele engleze ar fi cucerit aeroportul Tobrukului la 18 klm de acest oraș. <c. 83, p. 161> Iar în Albania, grecii au succese locale, făcând prizonieri, și Valona și Elbassan au fost bombardate de RAF.

În toate mizeri<i>le care mă copleșesc, cea mai grea este starea sănătății Dudui<e>i. Toate mizeri<i>le ce le-a îndurat o copleșesc, abia se mai ține, se topește văzând cu ochii. Și nici eu nu mă simt în apele mele, starea mea nervoasă devine îngrijorătoare, nu mai sunt om, da<r> biata Duduie este într-o stare de jale nemaipomenită: stă întinsă toată ziua și plânge necontenit, nu mai mănâncă mai nimica, nici nu prea poate, are o lipsă de apetit totală și aceasta, adăugată la anemia ei extremă, demonstrează în ce stare se găsește.

Miercuri, 8 ianuarie

Nici ziua de azi n-a adus nimica nou, ace<e>ași stare de enervare și de așteptare. La noi nimica, dincolo la Lisabona știri vagi că Weddell s-ar fi pus în mișcare, dar rezultatele nu

prea se <c. 84, p. 162> văd – și zilele trec – tot prizonieri ai acestor nemaipomeniți spanioli suntem. Știrile despre neliniștea în Țară persistă: se pare că din ce în ce poftele URSS s-au deșteptat și că în fața Sulinei s-ar găsi un cuirasat sovietic gata să puie mâna pe această gură a Dunărei, dacă nemții înaintează în Dobrogea. Pare destul de sigur, deși lipsesc știri precise, că înaintarea germanilor prin Țara noastră se precizează, cu toate că atitudinea URSS este ostilă și aceea a bulgarilor, de expectativă. Precis însă este că la noi nu e liniște și că Antonescu împreună cu gardiști au, literalmente, vândut Țara germanilor, atât politicește, cât și economicște. Știri din lume sunt tot excitarea asupra declarațiilor lor lui Roosevelt, care și mai energic declară că va susține până la capăt Anglia, ca și toate țările care au suferit agresiuni. A declarat nevoia absolută a luptei împotriva nazismului și fascismului. Pot deduce deci că dacă România ar reintra în luptă împotriva agresorului, ar putea profita de sprijinul USA. <c. 84, p. 163> Ceea ce este tot mai îngrijorător este starea Dudui, care e proastă, anemia ei este extremă.

Din Țară mai sunt știri că s-au făcut descinderi în cercurile evreiești și masonice și că s-ar fi făcut arestări în cercurile politice.

Joi, 9 ianuarie

De dimineață, ziua se arată proastă în ceea ce privește starea Dudui, e atât de slăbită, încât orice mișcare îi produce amețeli și aproape leșinuri. Această stare este îngrijorătoare, atât fizic, cât și moral, mai ales aceasta de a doua scade pe zi ce trece. I-a intrat în cap că e bolnavă de moarte și zice că singură voința de a nu muri aci, în Spania, o ține. Iată unde ne-a adus încăpățânarea lui Suñer.

Știri mondiale povestesc că britanicii au început a ataca Tobrukul și că forțele lor sunt la Apus de acest oraș, deci în drum spre Benghazi.

* În text: *al.*

Din Țară se confirmă că crucișătorul sovietic se găsește în fața Sulinei. Știri din Londra <c. 85, p. 164> declară că în România e anarhie și scriitorul Hall dă un aperyu* destul de bun asupra situației. De la Lisabona, Lazăr** telefonează că a cerut englezilor ca să condiționeze aprovizionarea Spaniei de eliberarea mea; propunerea a fost bine primită, altfel nici o știre de la Madrid, decât o vorbărie sterilă.

Vineri, 10 ianuarie

Situația noastră nu s-a schimbat efectiv cu nimica, nici o știre că s-a îmbunătățit lucrurile. Totuși, de la Lisabona, Lazăr telefonează că a fost autorizat de ministrul de Interne portughez, Pais de Souza, să informeze că este foarte optimist, deoarece Anglia a luat hotărât lucrurile în mână ca să le ducă la bun sfârșit. Nenorocirea însă vrea ca atât Suñer, cât și Weddell să lipsească din Madrid, așa încât acțiunea este întârziată.

Din Țară sunt știri grave, ar fi un întreg exod înspre Ungaria, așa încât aceștia au fost siliți să iee măsuri la <c. 85, p. 165> graniță, iar pe de altă parte, corespondenții străini au fost preveniți că dacă dau știri asupra mișcărilor trupelor vor fi dați în judecata Curții Marțiale.

Iată cum trec zilele și tot mai greu devine chinul de îndurat, cu atât mai mult, cu cât Dudui îi este din ce în ce mai rău. Am petrecut din această cauză o noapte groaznică, căci ea a avut o sfâșietoare durere de cap, care putea să facă să se crează că are o meningită. Singurile noastre distracții adevărate sunt cățeei, îndeosebi dragostea noastră cea mare, Pussy, ei ne mai aduc o rază de lumină.

Azi, desigur, fiind impresionat de informația de la Radio francez, am început să scriu câte ceva, care poate se va putea publica, memorii propriu-zise nu vreau să scriu, dar așa câteva impresii și persoane le pot înfățișa pe hârtie.

* Rezumat.

** Pseudonimul lui Urdăreanu.

Sâmbătă, 11 ianuarie

Până seara n-a fost nici o știre care să ne scoată <c. 86, p. 166> din toropeala zilnică, mărită încă prin starea sănătății Dudui<ei>. După criza de azi-noapte, bineînțeles, n-a putut să se scoale din pat, și bine a făcut, căci dormind ceva în decursul după-amiezei, spre seară i-a fost ceva mai bine și s-a înviorat ceva.

Pe la orele cinci, telefonul de la Lisabona, în care se anunță lucruri cari ar trebui să fie îmbucurătoare:

1) Pais de Souza, pe lângă știrea de azi-seară, pe care o confirmă, dă și ace<e>a că Suñer s-a săturat, până în gât, de chestia mea, în care s-a vârat atât de prostește și din care acuma încearcă a ieși. Răspunsul lui Weddell l-a plictisit cel puțin atât ca și pe noi.

2) Voronoff⁵ a telefonat de la Washington lui Ernest că l-a și văzut pe Roosevelt, căruia i-a expus din nou situația și a promis că va lua lucrurile în mână, va chema pe ambasadorul Spaniei, căruia îi va spune punctul lui de vedere.

3) Din Țară, tot Ernest a fost informat că domnește complect anarhie și că credința generală este că în curând lucrurile vor trebui să se schimbe.

Pe de altă parte, la Radio englez <c. 86, p. 167> am auzit că Guvernul român a trebuit să iee măsuri împotriva ofițerilor și soldaților cari au avut o atitudine și au întreprins acțiuni anti-germană. În tot cazul, acțiunea germanilor la noi este detestată și tacit se simte o puternică reacțiune. Se înțelege că aceste știri din Țară, oricât ar fi ele de triste pentru momentul de față, sunt totuși speranța luminării zorilor pentru mâine. Dumnezeu știe că așa ceva n-am dorit eu, dar, așa fiind situația, am dator să reacționez de acum înainte. Discursul lui Roosevelt, făgăduind ajutorul USA oricui va lupta împotriva agresorului, dă puțința de a se organiza și de a începe lupta. Pentru aceasta trebuie să-l scap pe Mihăiță din ghearele criminalilor de la noi.

* În text: căreia.

Duminică, 12 ianuarie

Începutul zilei, proaste (*sic*) de tot: Duduia n-a dormit toată noaptea, și dimineța, fără să vreau, <c. 87, p. 168> am deșteptat-o cu scârțâitul imposibil al ușelor acestui hotel, cari sau nu se închid, sau fac un zgomot îngrozitor.

Se împlinesc*, astăzi, 4 luni de când am fost supuși acestui surghiun nejustificat. Efectele sunt deplorabile asupra stării noastre psihice și fizice, mai ales la Duduia. Mi se frânge inima să văd halul în care se găsește. Până acum<a> nădăjduiam că cu un timp de liniște și îngrijiri serioase s-ar putea întrema și redeveni om, tocmai aceste 4 luni ar fi fost cele mai prielnice pentru asta, și aceste 4 luni ne-au fost furate de urgia celor de la noi și a** germanilor. O altă problemă care devine acută e ace<e>a a hranei, nu mai vorbesc de marea mulțime a populației care, literalmente, moare de foame, dar și de noi, căci cele comestibile devin din ce în ce mai rare și mai puțin variate. Azi, piața a fost un dezastru, din fericire se mai găsesc cartofi.

După-masă, la Radio italian, una bună, sp<e>akerul român a terminat comunicarea prin salutarea „sănătate”. Și eu și Duduia, când am <c. 87, p. 169> auzit aceasta, am rămas paf. O<r> fi, se vede, bunurile obiceiuri de altădată, care au rămas bine întipărite în sufletul vorbitorului – în tot cazul este o bună prevestire. Pe urmă, s-a anunțat, tot la Radio, că președintele organizației Național Țărănești trebuie să fie Maniu, a trimes lui Antonescu o scrisoare de protestare⁶, prin care îi spune că, cu regimul actual și cu dominațiunea aceasta germană, duce Țara la revoluție și îi amintește că mai bine de 5 milioane de români se găsesc sub dominațiunea străină. De la Lisabona, optimism, nici o știre precisă, d<o>ar confirmarea că britanicii au instrucțiuni precise să fie energici.

În afară de asta, o zi grea, de așteptare, chinurile aceste<a> veșnice, boala Dudui<ei> și toate micile plictiseli zilnice <se> adaugă la starea de enervare care azi pentru mine a fost groaznică.

* În text: împlinesc.

** În text: al.

LIBRIS

We know
books

Luni, 13 ianuarie

Ca și sufletele noastre, vremea e oribilă, plouă în continuu. Rămânem în aceași stare exasperantă <c. 88, p. 170> de așteptare. Suier se plimbă și tot fără răspuns rămân. Noaptea a fost grea, fără somn pentru Duduia, chiar și eu cu greu ajung să adorm. Ce să mai repet zilnic același lucru, tot aceași stare atât de dureroasă și de sfâșietoare pentru nervi.

Știri din lume sunt: tot bombardamentele brutale a Londrei, ripostele mai slabe ale englezilor asupra Germaniei, Franței ocupate și Italiei, pregătirea atacului final la Tobruk și înaintarea grecilor spre Berat; în general, o nuanță de avantaj pentru Aliți[i]. Italianii, enervați, au schimbat pe comandantul din Albania, trimițând acolo chiar <pe> șeful M<arelui> St<at> M<ajor> să iee comanda. Noaptea, telefonează Lazăr de la Lisabona că Americanul de la Madrid a primit instrucțiuni și că se poate conta pe el. O altă informație din Țară arată că Tătărescu se găsește tot acolo, păstrat în așa-zisă siguranță la Ministerul de Interne.

<c. 88, p. 171> Marți, 14 ianuarie

Starea Dudui<ei>, din ce în ce mai proastă, durerea sfâșietoare de cap nu numai că persistă, dar se și întărește, așa încât, și după insistențele Lisabonei, s-a hotărât să cheme un doctor. La 4, a apărut un om tânăr, de maximum 40 de ani, fost primar al orașului, elev al lui Vasquez, deci specialist cardiolog. A examinat-o și n-a fost mulțumit, a rămas ca mâine să se facă analiza sângelui; concluzia lui este că suferă de o anemie acută. Doctorul Duclos, acesta este numele lui, face parte din speția oamenilor simpatici și este printre spaniolii cari vorbesc limbi străine. Am putut deci avea o conversație plăcută, căci este cult și are multe interese, e vânător, are un frate filatelist și este însărcinat cu organizarea tineretului. Duduia a și început să-l puie la punct cu situația pe care face impresia că o pri<c>epe foarte bine, deși este nouă pentru el.

Altfel, situația noastră nu s-a modificat decât în speranța că anglo-saxonii ar fi hotărâți să iee lucrurile în mână. Aflu, prin

Radio, că <în> România, <zona> Mării Negre a fost declarată zonă primejdioasă, <c. 89, p. 172> deci, probabil, a fost mina<ta>, iar pe de altă parte că producția noastră de păcură a scăzut cu 1/5. Britanicii au bombardat, între alte puncte ale Germaniei, și Ratesbona, unde sunt depozitele de petrol de la noi.

Miercuri, 15 ianuarie

Dimineața, au venit doctorii să iee Dudui<ei> probele de sânge pentru analiza care ni s-a și adus seara. După <cum> crezu-se dr. Duclos, este vorba de o anemie, numărul globulelor roșii este de 3.000.000, iar hemoglobina este scăzută la jumătate. Ca îngrijire, în primul rând trebuie un aer mai sănătos decât aci, o hrană mai substanțială și mișcare, adică tocmai trei lucruri cari nu se pot avea în condițiunile locale. Conversația cu doctorul a fost din nou dusă pe terenul atât de important pentru noi și, fiind deștept, a priceput despre ce este vorba, promițând tot ajutorul: va vorbi cu Guvernatorul și-i va da, din punctul de vedere profesional, toate lămuririle cari tind la plecarea noastră <c. 89, p. 173> de aci.

De la Lisabona ni se telefonează că Weddell și Sir Samy Hoare s-au pus de acord asupra acțiunii de dus și asupra unei note de protest, la care speră să poată solidariza <pe> Nunțiul și <pe> alții. Pe urmă, sunt câteva știri mai precise din Țară avute prin dr. Bogomoletz, prietenul lui Bianu. Comuniștii lucrează din răspuțeri la noi și profită de neplăcerea trupelor de ocupație. Comi<n>ternul are astfel un teren foarte prielnic de lucru. Fostele partide politice sunt adânc nemulțumite și complet opuse Gărzii de Fier, spunând că răul din[n]ainte era mai bun decât acela de acum. Studențimea este profund naționalistă și s-a întors împotriva legionarilor din cauza boșofismului lor.

Antonescu este complet prizonier al legionarilor, nu ezită să spuie că îi detestă, lăudându-se în mod prea vădit față de diplomații străini cu care are contact că are armata cu el. Legația sovietică

ne ignorează, lucrând numai cu Berlinul, la ordinele căruia* ne consideră, ceea ce este din nenorocire adevărul. Trupele de ocupație, cu o brutalitate specifică, procedează la rechiziții, cari nemulțumesc <c. 90, p. 174> adânc; și în localurile publice și pe stradă, publicul tratează pe ofițerii germani cu cel mai mare dispreț. În toate acestea, ceea ce e rău, și pentru mine adânc îngrijorător, este rec<r>udescenta comunistă, care pentru viitor prezintă cea mai mare primejdie.

Din lume, este agitație mare din cauza proiectului de lege al lui Roosevelt pentru ajutorarea Angliei și o ridicolă polemică italo-britanică asupra rezultatului luptei aero-navale din Strâmtoarea Siciliei⁸.

Joi, 16 - sâmbătă, 18 ianuarie

Trei zile foarte grele, pricinuite în cea mai mare parte de starea sănătății Dudui<ei>. În fiecare zi merge mai rău, sfâșietoarea durere de cap continuă și starea nervoasă a ajuns la paroxism. Nici știrile și informați<i>le ce le-am primit n-au îmbunătățit cu nimica starea noastră. Gândurile cele mai negre ne trec prin minte, mai ales la ea, căreia i-a intrat în cap că se prăpădește, iar pe <c. 90, p. 175> de altă parte este mânată de ideea sinuciderei**, ca să scape de chinuri. Pe toate fronturile este o tăcere complectă, pare-se că și Nunțul de la Madrid începe să se eschiveze. Turcul*** nu vrea să se compromită în mod prea deschis, cu tot ajutorul promis de USA și Anglia, nu se vede încă nici o acțiune pozitivă, promisiuni și bune intenții, iată tot. E lesne de înțeles că în atare condițiuni, tensiunea nervoasă la noi amândoi a devenit extremă și orișice curaj începe a ne părăsi. Totuși lupta nu trebuie abandonată, dar în situația noastră este așa de greu de luptat.

* În text: *căreia*.

** În text: *siniciderei*.

*** Este ambasadorul Turciei la Madrid: Hulusit Foat Tugay.

Spaniolii par a se înțelege cu englezii pe chestiunea aprovizionării și asta este un atu care-mi scapă din mână.

Din Țară, nemulțumirile cresc, se vorbește deschis de lupta între Antonescu și legionari[i]. Văd însă că Horia Sima și 12 comandanți merg la Berlin pentru o vizită de partid⁹, aceasta îi va întări. Pe de altă parte, atitudinea pașnică a Bulgariei devine mai puțin sigură și aceasta promite turburări și participarea Turciei la luptă. Situația <c. 91, p. 176> Angliei, cu tot moralul ei nemaipomenit, tot grea rămâne și ajutorul Americii nu poate fi prea efectiv înaintea de oareșicare vreme. În general, pentru noi, o situațiune neagră.

Vineri a venit, din nou, dr. Duclos să-și vadă pacienta, a stat mai mult de vorbă și recomandă continuarea tratamentului. El a vorbit cu Guvernatorul, care, bolnav fiind, pleacă în concediu și a promis să treacă prin Madrid; va vorbi cu Suñer ca să-l puie la punct. Bietul om pune mult suflet în toată această chestiune.

Duminică, 19 ianuarie

De dimineață o rază de lumină. Weddell a primit un răspuns că poate să acționeze conform cu dorințele noastre. Rămâne ca până marți, împreună cu Sir Samy Hoare, să facă toate demersurile pentru noi, o așteptare a clarificării situației. Ce o da nu știu, nu mai îndrăznesc să sper nimica, dar subconștientul <c. 91, p. 177> zice că va fi bine. Văd și pe Duduia mai liniștită. Până seara n-au venit știri noi. Cele de dimineață ne-au înviorat mult, mă simt alt om și dragele mele i-a făcut mult bine.

Luni, 20 ianuarie

Am fost ocupați multă vreme astăzi, ascultând la Radio ceremonia inaugurării lui Roosevelt¹⁰, e destul de emoționantă în simplitatea ei. Discursul său, așa cum era de așteptat, a fost pe tema democrației, făcând o antiteză cu dictaturile, de care, de altfel, abia a vorbit. A fost un foarte admirabil imn de slavă adus credinței sale democratice, dar, în același timp, un apel la ordine și la simțul de responsabilitate mondială al poporului american.

A reafirmat că trebuie să ajute pe acei cari se luptă pentru libertate. De altfel, toate discursurile lui din ultimul timp au provocat polemici violente din partea Axei, la care a venit să se adauge și cuvântarea la Radio, destul de confuză de altfel, a lui <Joseph> Ken<n>edy¹¹, fostul ambasador <al> USA la Londra.

Și aci, în Spania, am aflat prin <c. 92, p. 178> atât directorul Keudel, cât și prin dr. Duclos, <că> este multă neliniște și se vorbește de schimbări de guvern, unii indicând unul militar. Doctorul a văzut-o pe Duduia și a găsit-o ceva mai bine, este adevărat că mănâncă ceva și că reușește întrucâtva să doarmă, cu toate că în comparație cu ieri a fost o zi mai proastă. Seara, telefonată de Lazăr, o știre foarte bună, al cărei efect sper să-l văd cât mai curând. Roosevelt l-a însărcinat pe Weddell să se ducă direct la Caudillo <Franco> în chestia mea. Pe urmă, din Țară, parcă se organizează Curtea cu ceva mai multă demnitate. Mocsonyi¹² a devenit ministrul Palatului, iar <Octav> Ulea, mare maestru de ceremonii (ridicol!) sunt patru adjutanți: Pastia, Andronescu, Clauss și Tomescu. Bulgarii au hotărât că nu vor admite trecerea trupelor germane spre Sud, aci se vede mâna URSS; în tot cazul, turcii și-au exprimat mulțumirea pentru acest fapt. O știre mai tristă este că bietului guvernator Elola îi este rău de tot și nu va mai fi în stare să-și reiee funcțiunile.

Cercul britanic se strânge tot mai mult împrejurul Tobrukului și [că], în ciuda bombardamentelor violente ale Maltei, au obținut <c. 92, p. 179> frumoase succese în Sudan și Eritreea; după cucerirea cetății Kassal¹³ au pătruns adânc în teritoriul italian, iar în Abisinia mijește o revoltă ajutată de ofițeri și armament englezesc.

Martți, 21 ianuarie

De dimineață, știri interesante aflate la Radio – ieri a avut loc o încercare de lovitură de stat din partea gardiștilor, cari au parcurs străzile Bucureștiului reclamând puterea numai pentru ei. Unul din generali<i> germani din țară, mi se pare că-i zice Dietrich, a fost asasinat chiar în fața Legației, se zice de un grec¹⁴. Aceasta

a provocat demisia¹⁵ ministrului de Interne gardist Petrovicescu¹⁶, și înlocuirea lui prin generalul Popescu Dimitrie¹⁷, mi se pare grănicerul, om energic. Legionarii reclamă demisia lui Rioșianu¹⁸, subsecretarul de la Interne, pe cari îl fac responsabil de asasinatul neamțului, acuzându-l că e vândut englezilor¹⁹. De la el orice e posibil. În tot cazul este omul lui Antonescu. Se menține știrea că Horia Sima pleacă la Berlin cu 12 de-ai lui. Se <c. 93, p. 180> vede astfel, cât a ajuns dihonnia la noi și cât de orb și de trădător a fost Antonescu să nu crează ce i-am spus eu și Urdăreanu când l-am prevenit că va avea de furcă cu Horia Sima și șleahța lui. Toată ziua au urmat știrile pe acelaș<i> ton. Acela care a fost omorât nu era general, ci un maior numit Döring. În urma arestării asasinului, au mai fost arestate 5 persoane din colonia grecească, ca fiind mai mult <sau> mai puțin amestecați în această afacere. Dihonia, în loc să se liniștească, pare a crește, disidența lui Codreanu tatăl, căci el conduce pe răzvrățiți, a pus mâna pe Prefectura Poliției, pe Radio și pe alte clădiri oficiale, a trebuit să se scoată armata, cu carele de asalt. Seara, Antonescu, vorbind la Radio, a fost întrerupt brusc spre a difuza comunicatul german și italian. Fără doar și poate, în toate acestea afacere (sic) se vede clar mâna germană.

Dudui<ei> i-a fost ceva mai bine astăzi, deși starea nervoasă e destul de precară. Așteptarea e grozavă, dar avem de fapt sentimentul că chestiunea trebuie să se rezolve favorabil vineri, ziua când ambasadorii vor lua contact cu <c. 93, p. 181> Suñer, care este însă bolnav.

Azi-seară, a<u> sosit, să ne facă o vizită <de> câteva zile, prietenii din Portugalia: dr. Correia Ribeiro, cu nevasta și băiatul. Acesta, care zice că m-ar fi cunoscut pe vremuri la Biarritz, a avut totdeauna o dragoste deosebită pentru mine, lucrând mult ca să facă propagandă pentru Țară și <pentru> mine în Portugalia. Este un prieten al lui Pangal și, de când Urdăreanu este acolo, toți trei au lucrat din răspuțeri pentru cauză. Are deosebite legături cu ministrul de Interne Pais de Souza, care a luat cu

tot sufletul cauza mea în brațe. Este un omuleț de peste 50 de ani, care numai inimă este, aceasta completează unele deficiențe intelectuale, omul nu poate avea de toate. I-am poftit la masă și ne-a povestit drumul lor, care a fost destul de greu, din cauza furtunii teribile care a suflat cu furie aceste zile. După cină, am stat până târziu de vorbă despre toate condițiile din Portugalia, unde, zice el, că suntem așteptați cu nerăbdare și cu brațele deschise de către toți.

Târziu noaptea, am prins la Radio american <c. 94, p. 182> vestea că trupele australiene au cucerit Tobruk, aceasta după Bardia și, <în> ultimele zile, Kassak pe lângă importanța lor militară strategică, sunt pentru conducerea generală a politicii războiului lovitură puternică <date> prestigiului Axei. Lovitura trebuie să fie cu atât mai mult simțită de italieni, căci abia zilele trecute făceau sgomot asupra așa-numitelor succese împotriva flotei britanice și participarea forțelor aer<i>ene germane la operați<i>le din Mediterana.

Miercuri, 22 ianuarie

Emoții și griji asupra situației din Țară, care este extrem de tulbure și, mi se pare, extrem de gravă. Din toate informațiile culese din diferite părți, iată ce am putut deduce. De mai multă vreme se știe că în rândurile legionarilor erau desidențe, la aceasta a venit să se adauge și mulțimea trupelor germane la noi și greutatea aprovizionării <c. 94, p. 183> și economice tot crescânde. Asasinatul maiorului german a fost scuza pentru desidența legionară de sub conducerea lui Codreanu-tatăl de a cere, în rivalitate cu Sima, un guvern pur legionar. Mișcarea a început zilele acestea prin manifestațiuni de stradă, care zice-se că s-au răspândit fără intervenția Poliției. A doua zi au urmat mișcări mai serioase, cu ocuparea Prefecturii Poliției, stațiunii de Radio și alte instituții de stat de către rebeli, susținuți fiind de ministrul de Interne Petrovicescu. Aceasta a dus la ciocniri cu armata, <care> a trebuit scoasă și a făcut uz de arme.

Răzvrătirea s-a răspândit și în provincie, în Ardeal și Bucovina. În acest timp era vorba ca Sima să plece la Berlin, ca să discute chestiunea cu cei de acolo. Unele știri zic că germanii au amenințat că, dacă nu se restabilește ordinea, ei vor trebui să preieie administrarea Țării. Am deci și mai puternic impresia că ei nu sunt deloc străini de aceste evenimente și că le-au provocat tocmai pentru a obține prin această cale tocmai acest lucru.

Gândurile noastre se îndreaptă către bietul Mihăiță. <c. 95, p. 184> care trebuie să îndure și să trăiască în mijlocul acestui iad, provocat de bestia ace<e>a de Hitler cu ajutorul unui tineret descrierat. Mai mult ca oricând Copilul acesta trebuie să-și pregătească posibilitatea de a pleca, căci de a juca la noi rolul regelui Danemarcei nu este posibil. Din cauza lui, Duduia a fost toată ziua într-un hal de nervi nemaipomenit și a plâns neîncetat. Între victimele acestei revolte de la noi se găsește și colonelul Orezeanu²⁰, lombardat* de Antonescu directorul CFR, el a fost împușcat de legionari.

La Tobruk, știrea cuceririi este întrucâtva prematură, căci mai este un colț al cetății în care apărătorii se luptă, de astă-dată pare-se că s-au luptat.

După-masă, dr. Ribeiro a venit la noi și am stat de vorbă. Omul acesta, cu sufletul curat, a fost mișcător: în momentul când i-am dat drept amintire o tabacheră, îi curgeau lacrimile, o mângâia și, seara, a trebuit să iee un medicament pentru palpitațiile inimii.

A venit dr. Duclos, care a fost foarte mulțumit s-o găsească pe Duduia sculată. Seara, la <c. 95, p. 185> cină, familia Ribeiro, am stat din nou târziu, vorbind despre multe și povestind nenumărate glume asupra conducătorilor Axei și asupra lui Salazar. Această vizită a lui Ribeiro ne-a mai schimbat ceva ideile, ne-a mai luat mințile de la mizeriile zilei. Mai este și așteptarea că vineri abia vom avea știri precise și, cu toate dezamăgirile trecute, tot domină, <în> aceste zile, în sufletele noastre sfânta nădejde.

* Probabil de la: *a lombarda* (= a împrumuta).